

Polscy uczniowie w czołówce UE. Globalnie spadają umiejętności matematyczne i rozumienie czytanego tekstu

Polska z jednymi z najlepszych wyników PISA 2025 w Europie. Pod względem rozumowania w naukach przyrodniczych, umiejętności matematycznych oraz rozumienia czytanego tekstu są one wyższe od średniej dla krajów UE i OECD oraz zbliżone do tych z poprzedniej edycji badania w 2022 roku. W wielu krajach utrzymuje się jednak, obserwowana w 2022 roku tendencja spadkowa. Badanie Programu Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów PISA 2025 przeprowadził w Polsce Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy.

Wyniki umiejętności uczniów w podstawowych dziedzinach badania

- ▶ W zakresie rozumowania w naukach przyrodniczych – głównej dziedziny PISA 2025 – średni wynik piętnastolatków w Polsce wyniósł 495 punktów (średnia dla krajów UE – 476, średnia dla krajów OECD – 482). Wśród krajów Unii Europejskiej istotnie lepszy wynik osiągnęli jedynie uczniowie w Estonii i Finlandii.
- ▶ W przypadku umiejętności matematycznych średni wynik w Polsce to 484 punkty (UE – 460, OECD – 463), a w rozumieniu czytanego tekstu 482 punkty (UE – 451, OECD – 461). Wśród krajów UE w matematyce istotnie lepszy wynik uzyskali jedynie uczniowie z Estonii, a w zakresie rozumienia tekstu z Estonii i Irlandii.
- ▶ Polska znalazła się wśród najlepszych krajów europejskich. Wyniki polskich uczniów są znacznie powyżej średniej dla 27 krajów UE i 38 krajów OECD we wszystkich trzech podstawowych dziedzinach badania.
- ▶ Najwyższe wyniki na świecie nadal uzyskują piętnastolatkowie z krajów i regionów Azji. Wśród krajów Unii Europejskiej warto podkreślić wysokie wyniki Estonii we wszystkich trzech dziedzinach, Finlandii w zakresie nauk przyrodniczych i Irlandii w zakresie rozumienia czytanego tekstu.

Polscy uczniowie uzyskali wyraźnie lepsze wyniki od swoich rówieśników. W zależności od dziedziny, od 13 do 31 punktów wyższe, niż średnie dla państw UE i OECD.

Osiągnięcia polskich uczniów są zbliżone do tych z 2022 roku. Ta stabilizacja jest dobrą wiadomością, ale by wrócić do poziomu, jaki mieli polscy piętnastolatki w 2018 roku, jest jeszcze daleka droga.

PISA to jedyne, reprezentatywne badanie, które dostarcza informacji o umiejętnościach polskich piętnastolatków na tle ich rówieśników z całego świata

– prof. Maciej Jakubowski, dyrektor IBE PIB.

Zmiany wyników w porównaniu z poprzednimi edycjami

- ▶ W PISA 2022 w Polsce odnotowano znaczący spadek wyników uczniów względem wcześniejszych edycji badania. Średnie wyniki osiągnięte przez polskich uczniów w PISA 2025 w zakresie rozumowania w naukach przyrodniczych, matematyki oraz rozumienia czytanego tekstu są zbliżone do wyników z 2022 roku (brak istotnych statystycznie różnic).
- ▶ Na poziomie międzynarodowym widoczne jest pogłębianie się trendu spadkowego w zakresie umiejętności matematycznych i rozumienia czytanego tekstu. W dużej części krajów w porównaniu z poprzednią edycją wyniki są niższe, a tylko w nielicznych wyższe. W przypadku nauk przyrodniczych w większości państw wyniki pozostają na zbliżonym poziomie. Wzrost wyników pomiędzy PISA 2022 i PISA 2025 można obserwować jedynie w nielicznych krajach, zazwyczaj osiągających w poprzednich edycjach niskie rezultaty.
- ▶ Analiza długoterminowych zmian w średnich wynikach dla 23 krajów OECD uczestniczących w badaniu od pierwszej edycji pokazuje wyraźne, stopniowe pogarszanie się umiejętności uczniów. W każdej z trzech dziedzin wyniki w 2025 roku są wśród najniższych spośród dotychczasowych i istotnie niższe niż w pierwszych edycjach badania. W przypadku Polski wyniki w PISA 2025 podobnie jak w PISA 2022 utrzymują się na zbliżonym poziomie, co w pierwszych pomiarach na początku lat dwutysięcznych.

Różnice w wynikach dziewcząt i chłopców

W Polsce w naukach przyrodniczych średnie wyniki dziewcząt i chłopców są zbliżone. Dziewczęta lepiej sobie radzą z czytaniem – podobnie było w poprzedniej edycji badania. Ich średni wynik jest o 37 punktów wyższy niż chłopców, ta różnica jest przeciętna na tle innych krajów UE. Nowością w porównaniu do poprzednich wyników w Polsce jest przewaga chłopców w matematyce – średni wynik o 13 punktów wyższy niż dziewcząt. W większości krajów objętych badaniem chłopcy lepiej radzą sobie z matematyką.

Uczniowie o najniższych umiejętnościach

Posiadanie najniższych umiejętności (poniżej poziomu 2. PISA) uznawane jest za niewystarczające do sprawnego funkcjonowania w społeczeństwie. W 2025 roku w Polsce odsetki uczniów o najniższych umiejętnościach są zbliżone do tych z 2022 roku i wyższe niż w 2018 roku. Dotyczy to każdej z trzech podstawowych dziedzin. Na najniższych poziomach umiejętności znajduje się: w naukach przyrodniczych 20%, w matematyce 26%, a w rozumieniu tekstu 24% polskich piętnastolatków. W innych krajach odsetki te zazwyczaj są wyższe (średnio w krajach UE wynoszą odpowiednio: 27%, 35% i 34%).

Zróżnicowanie wyników ze względu na rodzaj szkoły, klasę i status rodziny

- ▶ W PISA 2025 w każdej z badanych dziedzin najlepsze wyniki uzyskiwali piętnastolatkowie w liceach ogólnokształcących, niższe od nich uczniowie techników, a najniższe uczniowie branżowych szkół I stopnia. W zakresie przyrody aż 59% piętnastolatków z branżowych szkół osiąga jedynie niskie poziomy umiejętności (poniżej poziomu 2.), w matematyce aż 71%, a w zakresie rozumienia czytanego tekstu – 68%.
- ▶ Ze względu na wprowadzoną we wcześniejszych latach reformę, która obniżała wiek obowiązkowego rozpoczęcia edukacji szkolnej, wśród uczestniczących w PISA 2025 piętnastolatków duża część rozpoczęła szkołę w wieku 6 lat. W czasie badania ta grupa uczęszczała do drugiej klasy szkoły ponadpodstawowej. Uczniowie ci uczyli się w szkołach o rok dłużej i w każdej z badanych dziedzin uzyskiwali średnio wyższe wyniki. Największe różnice wystąpiły w przypadku techników i liceów ogólnokształcących.
- ▶ W porównaniu z poprzednią edycją badania, w Polsce nie nastąpiły znaczące zmiany osiągnięć uczniów z rodzin o niższym statusie społeczno-ekonomiczno-kulturowym. W matematyce i czytaniu tekstu obniżyły się natomiast wyniki piętnastolatków z grupy o najwyższym statusie (spadek o odpowiednio 11 i 17 punktów). Spadki wyników uczniów z najbardziej uprzywilejowanych środowisk obserwowane są także w innych krajach, w największym stopniu dotyczą rozumienia czytanego tekstu.

Piętnastolatki w świecie cyfrowym

- ▶ W badaniu PISA 2025 dziedziną innowacyjną było Uczenie się w cyfrowym świecie. Jej celem jest sprawdzenie, na ile skutecznie uczniowie potrafią samodzielnie rozwiązywać problemy oraz uczyć się, wykorzystując narzędzia informatyczne (tzw. komputacyjne).
- ▶ W Polsce średni wynik piętnastolatków w rozwiązywaniu problemów z wykorzystaniem narzędzi informatycznych wyniósł 507 punktów. Jest on istotnie wyższy od średniej dla krajów UE (492) i OECD (500), przy czym średnia UE jest znacząco niższa niż OECD.
- ▶ Najlepsze wyniki osiągają kraje i regiony azjatyckie. Spośród krajów UE jedynie Estonia uzyskała porównywalny z nimi wynik. Wyniki chłopców były istotnie wyższe od wyników dziewcząt.

Korzystanie z technologii cyfrowych w kontekście szkolnym

- ▶ W polskich szkołach codzienne wykorzystanie urządzeń cyfrowych do nauki na lekcjach jest rzadsze niż w innych krajach i opiera się głównie na wyszukiwaniu informacji oraz tworzeniu tekstów i prezentacji.
- ▶ Uczniów w Polsce, na tle rówieśników z innych krajów, szczególnie wyróżnia duża częstotliwość codziennego wykorzystania urządzeń cyfrowych do spędzania czasu wolnego w szkole. Jedynie 16% piętnastolatków wskazało, że „wcale” nie korzysta z nich w tym celu, co stanowiło jeden z najniższych odsetków wśród krajów uczestniczących w badaniu (UE – 34%, OECD – 36%).
- ▶ Towarzyszą temu wysokie, znacznie wyższe niż średnio w krajach UE i OECD, odsetki piętnastolatków, którzy wskazywali, że uczniowie rozpraszają się korzystając z urządzeń cyfrowych w czasie lekcji (Polska – 74%, UE – 59%, OECD – 61%). Na potrzebę bycia online i odpowiadania na wiadomości w czasie lekcji wskazywało aż 62% polskich piętnastolatków (UE 49%, OECD 44%). Dziewczęta częściej niż chłopcy zgłaszały niepokój z powodu braku telefonu oraz potrzebę bycia online.
- ▶ Częstsze odczuwanie przymusu bycia online i odpowiadania na wiadomości wiązało się z niższymi wynikami we wszystkich dziedzinach PISA.

- ▶ W Polsce związek między wynikami uczniów a korzystaniem z urządzeń cyfrowych (zarówno poza szkołą do nauki lub w czasie wolnym, jak i w szkole na lekcjach lub w czasie wolnym) przybiera kształt odwróconej litery U – słabsze wyniki osiągają uczniowie deklarujący korzystanie z urządzeń cyfrowych bardzo rzadko lub wcale oraz ci, którzy deklarują spędzanie przed ekranem znacznej liczby godzin.
- ▶ Uczniowie w Polsce wyraźnie gorzej niż ich rówieśnicy z innych krajów oceniali dostęp do zasobów cyfrowych w szkole, a także kompetencje cyfrowe nauczycieli i wsparcie techniczne w korzystaniu z tych zasobów.
- ▶ Polscy piętnastolatki relatywnie często na tle rówieśników z innych krajów deklarują korzystanie z narzędzi sztucznej inteligencji (AI) do nauki. Ponad połowa (55%) uczniów deklarowała, że korzysta z chatbotów opartych na AI w celu wspomaganie się w nauce co najmniej raz w tygodniu (UE i OECD – 45%).

Dobrostan, postawy wobec szkoły i uczenia się

PISA 2025 pokazała, że podobnie jak w poprzedniej edycji szczególnym wyzwaniem dla polskiej edukacji pozostają obszary związane z dobrostanem oraz postawami wobec szkoły i uczenia się.

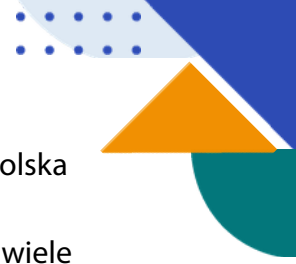
Piętnastolatki w Polsce rozumują jak europejska czołówka, a jednocześnie należą do najmniej zadowolonych z życia nastolatków. Rzadziej czują się częścią swojej szkoły; rzadziej opisują siebie jako wytrwałych i ciekawych nauki

– dr hab. Tomasz Gajderowicz, zastępca dyrektora IBE PIB i członek Rady Zarządzającej PISA.

Zadowolenie piętnastolatków z życia w kolejnych edycjach PISA

- ▶ Na tle rówieśników z innych krajów 15-latkowie deklarują niski poziom zadowolenia z życia. To jeden z niższych wyników w UE, choć jednocześnie wartość tego wskaźnika jest istotnie wyższa niż w PISA 2022. Chłopcy w Polsce deklarowali wyższą satysfakcję z życia niż dziewczęta.

- ▶ Wyraźny jest niski poziom ciekawości i wytrwałości u polskich piętnastolatków. Polska plasuje się pod tym względem poniżej średniej dla krajów UE i OECD. Uczniowie stosunkowo często deklarowali ogólne zainteresowanie światem ("Ciekawi mnie wiele różnych rzeczy" – 74% odpowiedzi twierdzących w Polsce, średnia UE – 71%, średnia OECD – 74%).
- ▶ Rzadziej wykazywali pozytywny stosunek do samego procesu uczenia się i aktywnego zdobywania nowej wiedzy ("Lubię uczyć się nowych rzeczy" – Polska – 59%, UE – 67%, OECD – 69%). Biorąc pod uwagę wskaźnik wytrwałości, Polska zajmuje ostatnie miejsce wraz ze Słowenią. Przykładowo w Polsce 50% piętnastolatków deklarowało, że "wkłada dodatkowy wysiłek, gdy praca staje się trudna" (UE – 56%, OECD – 59%), zaś 44%, że "pracuje nad zadaniem, dopóki go nie skończy" (UE – 57%, OECD – 60%).
- ▶ Polska znajduje się w grupie krajów o najniższych wynikach w zakresie poczucia przynależności do szkoły. Przykładowo jedynie 64% piętnastolatków wskazywało, że ma poczucie bycia częścią szkoły (UE – 75%, OECD – 76%). Jednocześnie odpowiedzi uczniów dotyczące niektórych aspektów przynależności do szkoły i relacji między uczniami wskazują na pewną poprawę względem wcześniejszych edycji PISA – wartość wskaźnika przynależności do szkoły w PISA 2025 jest istotnie wyższa niż w dwóch poprzednich edycjach badania. Wyższym poczuciem przynależności do szkoły charakteryzują się chłopcy w porównaniu do dziewcząt, a także uczniowie techników w porównaniu do uczniów liceów.
- ▶ Odpowiedzi uczniów w Polsce wskazują na krytyczną ocenę przygotowania przez szkołę do dorosłego życia oraz praktycznej użyteczności zdobywanej w niej wiedzy i umiejętności. W Polsce aż 63% piętnastolatków wskazało, że "szkoła niewiele zrobiła, aby przygotować ich do dorosłego życia po jej opuszczeniu" (UE – 52%, OECD – 49%), a 38% zgadza się ze stwierdzeniem, że "szkoła okazała się stratą czasu" (UE – 26%, OECD – 24%).
- ▶ Polska na tle innych krajów charakteryzuje się wysokim poziomem nieobecności i spóźnień uczniów. W PISA 2025 aż 31% polskich piętnastolatków zadeklarowało, że w ciągu dwóch tygodni poprzedzających badanie opuściło co najmniej jeden dzień nauki w szkole (średnia UE i OECD – 22%), 45% wskazało, że opuściło co najmniej jedną lekcję (UE – 26%, OECD – 24%), a 61% zadeklarowało spóźnienie się do szkoły (UE – 51%, OECD – 50%). Wyniki te w Polsce utrzymują się na podobnym poziomie, co w PISA 2022 i wyższym niż w PISA 2018.
- ▶ Większość polskich piętnastolatków deklaruje, że czuje się bezpiecznie w szkole, mimo to wynik Polski jest poniżej średniej dla krajów UE i OECD. Jednocześnie widoczna jest pewna poprawa – wartość wskaźnika szkolnego poczucia bezpieczeństwa w PISA 2025 była istotnie wyższa w porównaniu z PISA 2022.

- ▶ Podobnie jak we wcześniejszych edycjach PISA uczniowie w Polsce na tle rówieśników z innych krajów stosunkowo rzadko deklarują doświadczenie przemocy rówieśniczej (dręczenie rówieśnicze, tzw. bullying). Polska znajduje się wśród krajów o relatywnie niskim występowaniu tego zjawiska. Ponad połowa uczniów (56%) w ciągu roku przed badaniem nie doświadczyła żadnej z analizowanych form przemocy. Natomiast 17% piętnastolatków w Polsce wskazywało, że w ciągu ostatniego roku doświadczyło którejś z form dręczenia przynajmniej kilka razy w miesiącu (średnia UE i OECD: 20%).

PISA

PISA (Programme for International Student Assessment - Program Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów) to jeden z najważniejszych edukacyjnych programów badawczych i największe międzynarodowe badanie umiejętności uczniów na świecie. Jego organizatorem jest Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD). Badanie jest przeprowadzane cyklicznie, co trzy lata, w kilkudziesięciu krajach i regionach świata. W Polsce w 2025 roku przeprowadził Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej. Zostało ono sfinansowane ze środków budżetu państwa.

8 września ogłoszono wyniki PISA 2025. Polski raport z badania opublikował Instytut Badań Edukacyjnych - Państwowy Instytut Badawczy. W najnowszej edycji uczestniczyło 91 krajów i regionów, a liczba przebadanych uczniów przekroczyła 760 tys. Polskę reprezentowało 7103 uczniów z 217 szkół. W polskich szkołach badanie zrealizowano między 3 marca a 25 kwietnia 2025 roku.

Więcej informacji o PISA znaleźć można na stronach IBE PIB (pisa.ibe.edu.pl, ibe.edu.pl) oraz OECD (www.oecd.org/pisa/).

Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy (IBE PIB) to instytucja badająca procesy uczenia na wszystkich etapach edukacyjnych – od przedszkola po kształcenie dorosłych. Odpowiada za realizację w Polsce najważniejszych międzynarodowych badań edukacyjnych. Przekłada ich wyniki na rekomendacje dla nauczycieli, dyrektorów szkół i decydentów odpowiedzialnych m.in. za politykę oświatową. Instytut posiada najwyższą kategorię naukową A+ w dziedzinie pedagogika.